

Michal LUTOVSKÝ, *Jižní Čechy v raném středověku. Slovanské osídlení mezi Práchní a Chýnovem*, Nakladatelství Veduta, České Budějovice 2011

301 s., ISBN 978-80-86829-68-5

Přední archeolog raného středověku Michal Lutovský se ve své nové monografii zaměřil na shrnutí poznatků o osídlení jihočeského území v 6. až 12. století. Jde o práci primárně populárního zaměření, nicméně její přínos pro archeologii je i tak značný. Autor zúročil svůj dlouholetý badatelský zájem o daný region a velké literární zkušenosti z řady předchozích knih. Vzniklo tak čtivé dílo, opírající se o velmi obsáhlý kritický aparát – tvrzení autora jsou tedy průběžně kontrolovatelná a konfrontovatelná s doposud publikovanými názory a materiálem.

Kniha je strukturována do několika tematických okruhů. Po stručném přehledu osobností, které se zabývaly raným středověkem v jižních Čechách, je zařazen základní úvod k charakteru archeologických pramenů. Jádrem knihy představuje archeologický místopis začínající na Českokobudějovicku a končící u Horažďovic a Sušice. Právě přehled dosavadních znalostí na základě velmi různorodých archeologických pramenů, utříděný podle historicko-geografických regionů, je velkým přínosem knihy. Přináší totiž do výzkumu osídlení jižních Čech do jisté míry jinou optiku, než je běžná v soudobé archeologické literatuře. Právě Lutovského přístup umožňuje lépe pochopit charakter osídlení celé oblasti a její lokální rozdílnosti. Jako funkční se ukázalo i začlenění přilehlých hraničních regionů – Březnicka, Sušicka a Horažďovicka.

Důležitou kapitolu představuje dějinný nástin osídlení celé oblasti od 6. do 12. století, v níž je konfrontována výpověď archeologických a písemných pramenů. Písemných dokladů pro raný středověk je nicméně v jižních Čechách málo, a tak klíčovým zdrojem informací i do budoucna zůstanou poznatky archeologie. Oproti jiným regionům z jihočeské oblasti zatím prakticky chybí doklady osídlení z 6. století. Prokazatelné osídlení zde registrujeme až od druhé poloviny 7. století a autor uvažuje o možnosti, že k osídlení došlo z jiného směru – z Podunají. Během 8. století již evidujeme v jihočeské oblasti plošnou kolonizaci krajiny. Nejlépe ji ilustruje typický prvek – mohylová pohřebiště, která jsou

dodnes dochována na několika desítkách lokalit. Lze jen podotknout, že autor knihy prozkoumal a publikačně zpřístupnil dosud nejlépe poznané pohřebiště tohoto druhu – Kožlí. Plochá kostrová pohřebiště se v oblasti objevují až v 10. století a jsou omezena pouze na severozápadní část sledovaného území.

Nejpozději v 9. století se objevuje další výrazný typ lokalit – hradiště, které souvisejí zřejmě se sídly lokálních elit. Zde je třeba připomenout Nemětice, jež patří mezi nejlépe prozkoumané a především publikované lokality svého druhu v Čechách (členem autorského týmu byl opět M. Lutovský). K zániku jihočeských raně středověkých hradišť došlo zřejmě někdy v průběhu 10. století, což odráží expanzi přemyslovské moci do této oblasti. Ve stejné době mizí také mohylová pohřebiště. Od druhé poloviny 10. století vznikají na českém jihu další hradiště související již s přemyslovskou správou. Vesměs jde o lokality nově založené, výjimku představuje pouze Bechyně. Archeologicky jsou však zatím jihočeská přemyslovská hradiště jen málo poznána, nepočítáme-li nové výzkumy hradiště v Netolicích.

Závěrečné části knihy obsahují soupis literatury a literatury, cenné jsou také mapové přílohy. Právě tyto kapitoly umožňují čtenářům i badatelům rychlou orientaci. Lze tedy shrnout, že posuzovaná kniha je skutečně velkým spisovatelským i badatelským počinem, který otevírá poznání raného středověku jižních Čech. Lze jen doufat, že podobně koncipované práce zaměřené na raný středověk se časem objeví i pro další domácí regiony.

JIŘÍ MILITKÝ

Miroslav KOVÁŘ, *Raně gotická architektura benediktinského kláštera v Břevnově*, NPÚ ÚOP v hlavním městě Praze, Praha 2010 (= Archeologické prameny k dějinám Prahy 5)

174 s., ISBN 978-80-87220-11-5

Monografie Miroslava Kováře o téměř ztracené a neznámé gotické fázi benediktinského opatství v Břevnově vychází jednak z fragmentárně dochovaného materiálu (z raně gotických architektonických zlomků a zbytků gotického zdiva, nalezených při archeologických průzkumech), jednak z interpretace písemných a obrazových